

## Mødet den 10. Novbr. 1938.

(For lukkede Døre).

---

Fraværende: Borgmesteren, Esther Aggebo, Kai Blicher, J. R. Fanger, Vald. Kloster og Hans Madsen.

Mødet lededes af 1. Viceformand Stecher Christensen.

1. (J. Nr. 648—1938). Licitation over Tømrerarbejdet til Laboratoriebygningen ved **Marselisborg Hospital**.

Udvalget indstiller at overdrage Arbejdet til Tømrermestrene H. Jørgensen og E. Petersen for 6543 Kr., medens E. Winterberg forbeholder sig sin Stilling.

Thomas Christensen henviste til Stadsarkitektens Bemærkninger til Sagen, hvoraf det fremgik, at de lavest bydende var to ret ukendte Mænd, og den ene havde ikke engang Borgerkab som Tømrer. Nu var de gaaet i Kompagni om Arbejdet, og det betød vel, at der ikke skulde anvendes Svende, men at de selv vilde udføre Arbejdet ved Hjælp af et Par Lærlinge. Taleren vilde foreslaa, at man giver Arbejdet til Hus-tømrernes A/S; det var et kendt og solidt Firma, der tidligere havde udført store Arbejder for Sygehusudvalget.

K. M o u s t e n gjorde opmærksom paa, at Stadsarkitekten netop foreslog at give de to Mænd Arbejdet. Udvalget vilde ogsaa helst have Hustømrernes A/S, men man havde en vis Pligt til at tage det billigste Tilbud.

J. P. N. S i i g anbefalede Indstillingen. Den ene af dem havde ganske vist ikke egentlig Borgerskab, men han søgte at faa det. De havde tidligere udført ret store Arbejder for Aarhus Havn og kunde sikkert ogsaa udføre dette.

S t e c h e r C h r i s t e n s e n syntes, det havde mindre at sige, om den ene ikke havde Borgerskab, for den anden kunde jo saa alene have givet Tilbud.

Indstillingen vedtoges med alle Stemmer mod 1.

2. (J. Nr. 661—1938). Meddelelse fra Brolægningsudvalget om en foretaget Ændring i Kontrakten med Vognmand Kristoffersen angaaende **Dagrenovationen**.

Følgende Skrivelse forelaa:

»Efter at Kommunens Entreprenør for Dagrenovationens Udførelse, H. Kristoffersen, paa egen Bekostning har ladet opføre Vognporte til Henstilling af Kommunens 16 Dagrenovationsvogne, har Udvalget givet den i 1932 med Entreprenøren oprettede Kontrakt følgende Paategning:

Efter at Entreprenøren har opført Vognporte til Dagrenovationsvognene, vil Opsigelse af Kontrakten indenfor 10 Aar kun kunne finde Sted mod, at Aarhus Kommune yder Entreprenøren Erstatning for Byggeomkostningerne, fastsat til 28600 Kr. med  $\frac{1}{10}$  af Beløbet for hvert Aar Opsigelse sker inden 10 Aars Periodens Udløb  $\frac{1}{11}$  1948, men dog saaledes,

at saafremt Kontrakten opsiges paa Grund af Misligholdelse af Arbejdets Udførelse, bortfalder nævnte Erstatning.

Efter <sup>1</sup>/<sub>11</sub> 1948 træder Kontraktens Opsigelsesbestemmelser i § 22 atter i Kraft.«

Tiltraadtes.

3. (J. Nr. 646—1938). Besværing fra Pøsefabrikant Ingvar Rasmussen over, at det er blevet ham forbudt at **forhandle Pølser** paa Aarhus Kvægtorv.

Fra Slagtehusudvalget forelaa følgende Erklæring:

»I Henhold til foranstaaende skal man meddele, at Udvalget for Aarhus off. Slagtehus maa fastholde sit Standpunkt, hvorefter Brevskriveren ikke kan gives Tilladelse til Handel med Pølser paa Aarhus Kvægtorv.

Aarsagen til denne Afvisning er dels hygiejniske og dels forskellige Klager, bl. a. fra Aarhus Slagtermesterforening, hvoraf Afskrift vedlægges, over den stedfundne Handel.

Paastanden om Indtægt af Svinekort er ganske absurd og derfor udenfor al Diskussion.

løvrigt ønsker man ikke at drøfte Slagtehusets Administration med Brevskriveren.«

Thomas Christensen var forsaavidt enig med Udvalget. Men Klageren paastod, at der i stor Udstrækning handledes med Svinekort, og maaske burde dette Forhold ændres.

Stecher Christensen mente ikke, det var forbudt at handle med Svinekort. Klageren foreslog blot, at der skal betales Afgift deraf.

H. J. B a d e n oplyste, at der paa alle Slagterier handles med Svinekort; det skete underhaanden, Mand og Mand imellem, og det var umuligt at holde Kontrol dermed eller tage Af-

gift deraf. Iøvrigt var Klagerens Raad ret forvirrede, men han havde vel ikke bedre Forstand.

Indstillingen tiltraadtes.

4. (J. Nr. 63—1938). Indstilling fra Lønudvalget angaaende Pensionering af de kommunale **Sundhedsplejersker**.

Fra Lønudvalget forelaa følgende Indstilling:

»Fremsendes til Byraadet, idet Lønudvalget indstiller, at der fra 1. Oktober d. A. at regne indgaas Overenskomst mellem Kommunen og Kommunernes Pensionskasse angaaende Pensionsforsikring for Sundhedsplejerskerne i Henhold til vedlagte Tilbud og Overenskomstforslag, samt at de pr. 1. Oktober d. A. antagne Sundhedsplejersker fra Antagelsesdagen at regne optages under Ordningen.

Saafermt foranstaaende Indstilling vedtages, indstiller man tillige, at Sundhedsplejerske Frk. Martha Lorentzen fra 1. Oktober d. A. at regne overføres fra Kommunens almindelige Pensionsordning til Forsikringen, og at  $\frac{3}{4}$  af det af hende indtil 30. September d. A. indbetalte Bidrag til Pensionsfonden tilbagebetales hende uden Renter.

Det er en Forudsætning for den foreslaaede Pensionsordning, at Staten giver Tilsgagn om at refundere Halvdelen af Kommunens Præmieudgift. I modsat Fald beder man sig Sagen tilbagesendt til fornyet Behandling.«

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 604—1938). Fastsættelse af **Pension** for Enken efter Maskinm. M. Overby ved Aarhus Havn.

Pensionen fastsattes til 1379,75 Kr.

6. (J. Nr. 578—1938). Fastsættelse af **Pension** for Maalerkontrollør O. Olesen, der er tilskadekommen i Tjenesten.

Pensionen fastsattes til 2200 Kr.

7. (J. Nr. 29<sup>5</sup>—1938). Andragende fra Arbejdsmand ved Brolægningsvæsenet L. M. Laursen om Afsked med **Pension**.

Bevilgedes. Pensionen fastsattes til 900 Kr.

8. (J. Nr. 29<sup>6</sup>—1938). Andragende fra Arbejdsmand ved Vandværket Fr. Andersen om Afsked med **Pension**.

Bevilgedes. Pensionen fastsattes til 2090 Kr.

9. (J. Nr. 652—1938). Fastsættelse af **Pension** for Enken efter Kontorassistent ved Belysningsvæsenet O. Kylling.

Pensionen fastsattes til 1275,93 Kr.

10. (J. Nr. 584—1938). Andragende fra Skorstensfejersvendenes Fagforbund om en aarlig **Understøttelse** til Skorstensfejersvend V. Walther.

Brandkommissionen kan af Hensyn til Konsekvenserne ikke anbefale Andragendet.

Tiltraadt af Budgetudvalget.

Thomas Christensen spurgte, om man ikke kunde henstille til Skorstensfejermestrene, som havde Monopol paa dette Arbejde, at yde ham nogen Støtte. Men det laa maaske udenfor Byraadets Kompetence.

Stecher Christensen mente ikke, at Byraadet kunde blande sig i Fagenes Løn- og Arbejdsforhold.

E. Winterberg gjorde opmærksom paa, at der laa et Tilbud fra Skorstensfejermestrene om at yde et Supplement til hans Aldersrente.

Kunde ikke bevilges.

11. (J. Nr. 628—1938). Besværing til Arbejdsdirektoratet fra en **Nødhjælpsarbejder** A. J. Jakobsen over at være bortvist paa Grund af Dovenskab.

Stecher Christensen henviste til den foreliggende Erklæring fra Brolægningsudvalget,

hvoraf det syntes at fremgaa, at Afskedigelsen har været berettiget.

Erklæringen tiltraadtes.

12. (J. Nr. 17<sup>43</sup>—1938). Indstilling fra Socialudvalget om **Eftergivelse af Kommunehjælp** til Jens A. Jensen.

Tiltraadtes.

13. Andragender om **Statslaan til Boligbyggeri** i Henhold til Lov Nr. 153—1938.

Følgende Andragender forelaa:

- a. (J. Nr. 191<sup>1</sup>—1938). Maskinarbejder Jens Laursen:  
Møllevangs Allé 49.
- b. (J. Nr. 191<sup>7</sup>—1938). Oliearbejder Axel Jørgensen:  
Vardøgade 9.
- c. (J. Nr. 191<sup>8</sup>—1938). Tømrer Anthon Madsen:  
Beboelseshus paa en Parcel af Matr. Nr. 69 a af Markj.
- d. (J. Nr. 191<sup>9</sup>—1938). Tømrer Peter Sørensen:  
Ydre Ringgade 33.
- e. (J. Nr. 191<sup>10</sup>—1938). Jord- og Betonarbejder Carl J. G. Jensen:  
Møllevangs Allé 47.
- f. (J. Nr. 191<sup>11</sup>—1938). Jord- og Betonarbejder Axel P. Therkildsen:  
Ydre Ringgade 102.
- g. (J. Nr. 191<sup>12</sup>—1938). Forvalter Kr. Hansen:  
Beboelseshus paa en Parcel af Matr. Nr. 69 ved Ydre Ringgade.
- h. (J. Nr. 191<sup>13</sup>—1938). Arbejdsmand Thorvald M. Sørensen:  
Tromsøgade 6.

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse anbefaler, at der ydes Laan inden for en Laanegrænse af 85 % af Anskaffelsessummen.

Indstillingen tiltraadtes.

14. (J. Nr. 611—1938). Forhandling med Viby Sogneraad om **Indlemmelsesspørgsmaalet**.

(Under Behandling af denne Sag deltog Viby Sogneraad i Mødet).

Stecher Christensen bød Viby Sogneraad velkommen til Mødet. Byraadet havde modtaget en Skrivelse fra Sogneraadet, hvori det anmodede om at faa en Drøftelse med Aarhus Byraad om Indlemmelsesspørgsmaalet, og Taleren haabede, at der kunde komme en Forhandling i Gang herom, som kunde resultere i, at Spørgsmaalet bliver løst paa en saadan Maade, at alle kan være tilfreds dermed.

Sogneraadsformand Jens Juul, Viby, takkede paa Sogneraadets Vegne, fordi man fik Lejlighed til at drøfte denne Sag med Byraadet. Der var fra Indlemmelsesforeningen i Viby fremsendt en Anmodning til Sogneraadet om at tage en Forhandling med Aarhus, og selv om ikke alle i Sogneraadet var Tilhængere af Indlemmelsen, var man enig om, at det vilde være fornuftigt at faa en Drøftelse heraf. Der var tidligere ført adskillige Drøftelser, sidste Gang i Fjor, da Indenrigsministeren havde indkaldt et Udvalg fra Viby og Aarhus til et Møde for at sondere Stemningen. Der var ikke endnu kommet noget ud af Sagen, og det skyldtes maaske tildels, at Aarhus Byraad hverken dengang eller tidligere havde givet særlig Udtryk for, at man ønskede en Indlemmelse af Viby Kommune; Ønskerne var stadig kommet fra Viby, og derude havde der ikke kunnet samles det nødvendige Flertal til at faa nedsat en Kommission. Det, man derfor ønskede nu, var en klar Udtalelse fra Aarhus Byraad, om man ønsker Indlemmelsen eller ikke. Det var ikke nok med den sædvanlige Udtalelse, at man ikke har noget imod

at tage mod Viby, hvis Kommunen beder derom, Aarhus Byraad maatte klart udtale, hvorvidt man var interesseret i en Indlemmelse af Viby, og hvis det var Tilfældet, skulde det altsaa overvejes, hvad der skal gøres. Taleren var mere og mere kommet til den Opfattelse, at der ikke blev Tale om en Indlemmelse af Viby alene, men at Spørgsmaalet skulde løses ved en Storindlemmelse af samtlige Forstadskommuner. En Indlemmelse vilde gribe ind i mange Ting, ogsaa udenfor Viby og Aarhus; Viby Kommune talte ca.  $\frac{1}{8}$  af Amtets Beboere, og det betød noget at rykke en saadan By ud af Amtet; det maatte nødvendigvis ændre Administrationen baade for Aarhus og for Amtet, og det vilde næppe være rigtigt at foretage Indlemmelsen i flere Tempi. Hvis Aarhus altsaa ønskede Indlemmelsen, burde man lade Ministeren forberede en Afstemning om en Storindlemmelse; det var Talerens Syn paa Forholdet, men andre i Viby havde en anden Opfattelse og ønskede snarest at faa Viby Kommune indlemmet i Aarhus. Det var næppe nødvendigt her at komme ind paa, hvad der kunde tale for og imod en Indlemmelse, men kun drøfte, hvad der skal gøres i Sagen. I Fjor havde Borgmesteren foreslaaet, at Ministeren skulde prøve en Afstemning i alle Forstæderne, men det var ikke sket; men hvis Aarhus Kommune var interesseret deri, kunde det sikkert opnaas ved en Henvendelse til Ministeren. Talerens Standpunkt var altsaa, at hvis der skulde ske noget, maatte det være en Storindlemmelse.

Rosenlund, Viby, oplyste, at det i Aar var 9 Aar siden, at Indlemmelsesspørgsmaalet først blev rejst i Viby, og man havde fra første Færd været klar over, at det var et stort Spørgsmaal,

der ikke kunde løses i Løbet af kort Tid. Men nu burde der gøres mere ved Sagen end hidtil for at faa et Resultat frem. For  $3\frac{1}{2}$  Aar siden havde man en Afstemning i Viby Kommune, som gav til Resultat, at 41,3 % stemte for Indlemmelse. Afstemningen var dog lavet lidt uheldigt, idet den var kædet sammen med Aamtsraadsvalget, og Folk var næppe klar over, at de, der ikke stemte, vilde blive regnet for Indlemmelsesmodstandere. Men det var altsaa for lille et Procenttal til at man kunde sige, at Sagen var lovlig rejst. En senere Afstemning blandt Grundejerne alene havde givet til Resultat, at ca.  $\frac{3}{4}$  af disse stemte for Indlemmelse. Ved sidste Sogneraadvalg blev der i Sogneraadet Flertal for Indlemmelsen, men en Forhandling i Fjor med Indenrigsministeren gav ikke noget Resultat, og en af Grundene dertil var sikkert, at Aarhus ikke syntes at være meget interesseret i at faa Viby indlemmet. Senere havde Folketingsmand Sneum rejst Spørgsmaalet om en Storindlemmelse, og Sogneraadet havde saa med Flertal vedtaget at foretage Henvendelse til Aarhus Byraad. Indlemmelsesfolkene i Viby ønskede Sagen fremmet mest muligt, fordi man havde den Overbevisning, at det vilde være til Gavn for begge Parter at faa denne Sag løst. De to Kommuner var snart bygget sammen, Tusinder af Mennesker i Viby havde deres Arbejde i Aarhus, og mange Beboere i Aarhus ønskede at bo i Viby. En Flytning af Grænsen vilde være til Gavn for Byggeriet, for det private Initiativ, til Gavn for baade Arbejdere, Haandværkere og Handlende i Viby, og ikke mindst fordi Arbejdsmarkedet saa kunde blive frit, hvad man meget gerne saa i Viby. De to Kommuner burde kunne mødes i

et intens Samarbejde for at faa Sagen fremmet overfor Ministeren, og Taleren vilde meget ønske at høre Aarhus Byraads Stilling dertil.

Stecher Christensen antog, at man i Aarhus var enige i den Opfattelse, at man ønskede en Indlemmelse af alle Forstadskommunerne. Paa den anden Side troede Taleren, at hvis Sagen laa saaledes, at der i Viby er Tilslutning til en Indlemmelse, men maaske ikke i de andre Kommuner, havde man næppe noget imod en delvis Indlemmelse. Det vilde paa mange Omraader have Betydning for Aarhus at komme til at række noget længere ud, f. Eks. ved Lægning af Byplaner vilde det have Værdi for Fremtiden, at Aarhus er med til at bestemme Udviklingen. Naar der ikke fra Aarhus Side hidtil var udtalt noget stærkt Ønske om Indlemmelse af Viby, skyldtes det ikke Modstand mod Tanken; men Aarhus var ikke interesseret i, at der maaske fra Amtets Side kunde blive stillet store økonomiske Krav i den Anledning, og hvorledes Ministeriet eller en eventuel Kommission vilde se paa den Side af Sagen, vidste man jo ikke. Aarhus ønskede helst at kunne indlemme alle Forstadskommuner paa en saadan Maade, at Beboerne med det samme bliver ligeberettigede Borgere med de andre i Byen, og Byraadet vilde gerne være med til at rette en Henvendelse til Ministeren om at tage Sagen op, saa man kan faa Indlemmelsesspørgsmaalet løst. Ingen af Parterne var interesseret i, at dette Spørgsmaal stadig ligger og ulmer og giver Anledning til Gnidninger paa flere Omraader, og Byraadet var villigt til at gaa til Ministeriet med et Andragende om at faa Viby indlemmet i Aarhus.

J. Rosenlund, Viby, takkede Viceborgmesteren for hans Udtalelser. Det var rigtigt, at Spørgsmaalet stadig skabte Uro og Gnidninger; det var ogsaa paapeget overfor Ministeren, og han var klar over det uheldige i at trække Sagen ud. Det maatte derfor hilses med stor Glæde, hvis man nu kunde komme et Skridt videre i Sagen. Maaske vilde Viceborgmesteren stille et direkte Forslag derom.

Stecher Christensen svarede, at hvis der var Mulighed for at blive enige om at nedsætte et Udvalg til at rette en Henvendelse til Ministeren paa de to Raads Vegne, vilde Taleren foreslaa, at der vælges et Udvalg paa 6 Medlemmer, 3 fra Aarhus og 3 fra Viby, til at tale med Ministeren derom.

J. Rosenlund, Viby, kunde paa Indlemmesfolkernes Vegne tiltræde dette Forslag.

Thomas Christensen havde ventet, at ogsaa Sogneraadsformanden vilde sige Tak for Forslaget. Hr. Juul havde efterlyst Byraadets Mening, nu havde han faaet den, og det vilde være glædeligt, om ogsaa Sogneraadets Mindretal kunde give sin Tilslutning dertil.

Jens Juul, Viby, vilde ogsaa takke, fordi man nu havde faaet et klart Svar og kendte Aarhus Byraads Stilling bedre en hidtil. Taleren havde ikke noget imod, at der rettes en Henvendelse til Ministeren, men man fik næppe Spørgsmaalet løst uden ved en Storindlemmelse. At skille Viby fra Amtet betød saa meget for dette, at Amdtsraadet sikkert vilde modsætte sig det og kræve en Storindlemmelse. Aarhus Amt var i Forvejen et af de mindste Amter, og hvis Forstadskommunerne blev skilt fra, blev det for lille at opretholde som selvstændigt Amt og

maatte nedlægges. Til næste Aar afgik den kgl. Borgmester, og det maatte saa drøftes, hvorledes Spørgsmaalet om denne Stilling skal løses. Taleren saa helst, at man stiller Forslag om en Storindlemmelse, saa var man inde paa den rigtige Bane, men vilde man ikke det, maatte man drøfte Spørgsmaalet om Viby alene.

I. C. Sørensen udtalte, at Tidspunktet, hvor der skulde handles, vist netop var nu. Spørgsmaalet var drøftet saa længe, at det maatte løses snarest, og det var rigtigt, at Spørgsmaalet om den kgl. Borgmester ogsaa meldte sig, idet han faldt for Aldersgrænsen til næste Aar, og det maatte da afgøres, hvor hans Embedsforretninger skal lægges hen. Ved en Storindlemmelse vilde Aarhus blive en saa stor By, at der maaske kunde blive Tale om et kommunalt Øvrighedsstyre ligesom i København, og da man netop i Aarhus var i Færd med at ændre den kommunale Administration, var det ogsaa af Betydning for Aarhus at faa Spørgsmaalet klarlagt, særlig hvis der blev Tale om en Storindlemmelse. Taleren vilde ogsaa anbefale Nedsættelse af et Udvalg til at tale med Ministeren om Sagen, for begge Byer trængte til at faa Spørgsmaalet klaret.

Stecher Christensen havde ment, at Henvendelsen til Ministeriet skulde rettes om hel eller delvis Indlemmelse, for man var mest interesseret i at faa hele Spørgsmaalet klaret paa en Gang. Men kunde man ikke faa Storindlemmelsen, vilde man nøjes med en delvis Indlemmelse.

Jens Juul, Viby, havde ikke hørt, at Viceborgmesteren før sagde hel eller delvis Indlemmelse. Hvis det var Tilfældet, kunde Taleren tiltræde Forslaget om Nedsættelse af et Udvalg.

I. C. Sørensen henstillede, at man straks vælger dette Udvalg.

Stecher Christensen antog, at da ingen gjorde Indsigelse, var man enig om denne Form.

Jens Olsen, Viby, vilde sætte Pris paa, naar man ellers var enige om denne Fremgangsmaade, at man udsætter Valget til det første Møde i Viby Sogneraad og Aarhus Byraad; det var ikke nødvendigt at foretage dette Valg straks. Taleren fandt det ogsaa rart at faa Spørgsmaalet klaret nu, men efter Mindretallets Mening maatte det være paa det brede Grundlag, at det bliver en Storindlemmelse, og Mindretallet i Viby Sogneraad gik næppe nogen Sinde med til en Indlemmelse af Viby alene. Taleren vilde altsaa foreslaa, at Udvalget vælges senere, naar Raadene holdt Møde hver for sig.

Stecher Christensen havde selvfølgelig ikke tænkt sig, at hele Forsamlingen skulde vælge Udvalget, men at de to Raad deler sig og hver vælger sine Repræsentanter. Naar Udvalget var nedsat, kunde man begynde Arbejdet med det samme.

Gunnar Clausen, Viby, syntes, at naar der skulde vælges et Udvalg, kunde Viby Sogneraad lige saa godt trække sig tilbage og med det samme tage Stilling til Forslaget.

Det vedtoges at nedsætte et Fællesudvalg paa 6 Medlemmer, 3 fra hvert af Raadene, til at rette en Henvendelse til Indenrigsministeren om hel eller delvis Indlemmelse af Forstadskommunerne.

Til Udvalget valgte Byraadet Borgmesteren (Suppleant: Johanne Berg), Stecher Christensen og I. C. Sørensen, medens Viby Sogneraad valgte Jens Juul, Sejersen og J. Rosenlund.

---